Strona znajduje się w archiwum.

Konferencja naukowa Akcja

W dniach 18-19 kwietnia 2002 r. na zamku w Krasiczynie koło Przemyśla odbyła się konferencja naukowa na temat Akcji "Wisła". Towarzyszyła jej wystawa Polacy - Ukraińcy 1939-1947, którą otworzył wiceprezes Instytutu Pamięci Narodowej - Komisji Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu Janusz Krupski. Konferencja i wystawa zostały zorganizowane wspólnie przez oddziały lubelski i rzeszowski Instytutu Pamięci Narodowej. Honorowy patronat nad nimi objął Prezydent RP Aleksander Kwaśniewski, który do uczestników sesji skierował list. W imieniu Rzeczpospolitej wyraził "ubolewanie wszystkim tym, którzy ucierpieli w wyniku haniebnych działań" związanych z Akcją "Wisła" oraz uznał, że zarówno ta operacja, jak i "całe bezduszne postępowanie władz wobec ludności ukraińskiej powinny zostać jednoznacznie potępione."
Prezes IPN prof. dr hab. Leon Kieres z okazji otwarcia wystawy i konferencji naukowej również wystosował list. Wyraził w nim nadzieję "na wypracowanie spojrzenia na Akcję "Wisła", na którym nie będą ciążyć resentymenty lub stereotypy narodowościowe". W działaniach IPN-u "ważna jest prawna i moralna ocena popełnionych czynów, nie zaś narodowość ofiar bądź sprawców. (...) Instytut Pamięci Narodowej służy wszystkim polskim obywatelom, stąd też będzie działał także na rzecz upamiętnienia represji, które dotknęły Ukraińców będących obywatelami Polski."
List do uczestników skierował też ambasador Ukrainy O. Nykonenko, wyrażając radość z powodu zorganizowania konferencji o tej tematyce.
Sesja została przygotowywana w ramach programu badawczego "Stosunki polsko-ukraińskie 1939-1989", który realizuje Biuro Edukacji Publicznej IPN. W konferencji wzięli udział historycy polscy i ukraińscy. Ponadto uczestniczyli w niej m.in.: prezes Związku Ukraińców w Polsce Miron Kertyczak, doradca Rzecznika Praw Obywatelskich Ukrainy Niny Karpaczowej Andriej Topachewskij, kierownik Urzędu ds. Kombatantów i Osób Represjonowanych Jan Turski, parlamentarzyści: Marek Kuchciński i Ewa Kantor, Marszalek Wojewodztwa Podkarpackiego Bogdan Rzońca, kanclerz Kurii Bizantyjsko-Ukraińskiej ks. Bohdan Stepan, Prowincjał OO. Bazylianów O. Marek Skórka, przedstawiciele Kościołów: greckokatolickiego - ks. mitrat Stepan Dziubina i Marian Biłyj, prawosławnego - ks. Roman Dubec i ks. Julian Fałeczak, oraz rzymskokatolickiego - ks. Stanisław Bartmiński.

Wygłoszono 16 referatów. Dr hab. Andrzej Leon Sowa z Uniwersytetu Jagiellońskiego omówił aktualne problemy badawcze związane z przedstawianiem Akcji "Wisła" w polskiej historiografii, natomiast obrazem Akcji "Wisła" w historiografii ukraińskiej zajął się docent Ihor Iliuszyn, pracownik Uniwersytetu w Kijowie.
Prof. dr hab. Eugeniusz Mironowicz z Uniwersytetu w Białymstoku omówił politykę władz Polski Ludowej wobec mniejszości ukraińskiej w latach 1945-1947. Natomiast dr Grzegorz Hryciuk z Uniwersytetu Wrocławskiego zajął się Akcją "Wisła" na tle innych przymusowych migracji w ówczesnej Europie. Wreszcie, propagandowe uzasadnienie tej operacji w ówczesnej prasie przedstawił Mariusz Zajączkowski, pracownik Oddziału IPN w Lublinie.
Sytuacją ukraińskiej ludności na ziemiach zachodnich i północnych Polski w pierwszych latach po wysiedleniach zajął się dr Igor Hałagida z Oddziału IPN w Gdańsku, zaś dr Łukasz Kamiński, pracownik Oddziału IPN we Wrocławiu i Uniwersytetu Wrocławskiego, zaprezentował historię "obozu przejściowego dla podejrzanych Ukraińców" w Jaworznie.
Prokurator OKŚZpNP IPN w Lublinie Piotr Zając przedstawił śledztwa prowadzone przez Główną Komisję Ścigania Zbrodni przeciwko Narodowi Polskiemu, a dotyczące stosunków polsko-ukraińskich w latach 1939-1948.
Dr Roman Drozd z Pedagogicznej Akademii Pomorskiej omówił losy, postawy i nastroje Ukraińców w Polsce w latach 1944-1947. Podobną problematyką, ale w odniesieniu do ludności polskiej z terenów objętych konfliktem polsko-ukraińskim, zajął się dr Jan Pisuliński, pracownik Oddziału IPN w Rzeszowie oraz Uniwersytetu Rzeszowskiego, w referacie "Pomiędzy komunistyczną władzą a UPA". Ponadto, wspólnie z Tomaszem Berezą - również z rzeszowskiego Oddziału IPN - omówili pacyfikacje wsi Wiązownica i Zawadka Morochowska, będące przykładem tragicznych lokalnych mikrohistorii.
Temat "UPA a Akcja "Wisła"" przedstawił dr Grzegorz Motyka, pracownik Oddziału IPN w Lublinie oraz Instytutu Studiów Politycznych PAN. Dr Rafał Wnuk, również reprezentujący obie te instytucje, omówił wzajemny stosunek podziemia polskiego i legalnej opozycji oraz mniejszości ukraińskiej.
Dwa referaty dotyczyły stosunku do kwestii wysiedleń Ukraińców Kościołów: prawosławnego (dr Grzegorz Kuprianowicz z Uniwersytetu Marii Curie-Skłodowskiej w Lublinie) i greckokatolickiego (Dariusz Iwaneczko z Oddziału IPN w Rzeszowie).
Wreszcie, dr Timothy Snyder z Uniwersity of Yale omówił rolę Akcji "Wisła" w procesie homogenizacji polskiego społeczeństwa.
Obrady w obu dniach konferencji kończyła dyskusja panelowa. Pierwsza dotyczyła problemu "Akcja "Wisła" 1947 r. - deportacje komunistyczne czy polskie". Prowadził ją dyrektor Biura Edukacji Publicznej IPN dr hab. Paweł Machcewicz, a uczestniczyli w niej: prof. dr hab. Andrzej Paczkowski i prof. dr hab. Andrzej Friszke (pracownicy Instytutu Studiów Politycznych PAN, członkowie Kolegium IPN), prof. dr hab. Władysław Filar (Akademia Obrony Narodowej) oraz prof. dr hab. Andrzej Rzepliński. Spore ożywienie wywołały głosy uczestników z sali, którzy wzięli udział w dyskusji.
W drugim dniu konferencji panel dotyczył postulowanego obrazu Akcji "Wisła" w podręcznikach szkolnych. Zaproszono do dyskusji prof. dr. hab. Włodzimierza Mędrzeckiego (Instytut Historii PAN), prof. dr. hab. Leonida Zaszkilniaka (Uniwersytet we Lwowie), prof. dr. hab. Władysława Serczyka (Uniwersytet Rzeszowski), dr. Stanisława Stępnia (Instytut

Południowo-Wschodni w Przemyślu) oraz Agnieszkę Jaczyńską (Oddział IPN w Lublinie). Panel poprowadziła Bogumiła Berdychowska - dyrektor programu mniejszości narodowych Polskiego Radia.
O wadze i żywotności poruszanych problemów świadczy fakt, że już po zakończeniu konferencji jej uczestnicy nie rozchodzili się, lecz kontynuowali dyskusję w małych grupkach.